

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин

2 квітня 2026 року

Веде засідання голова Комітету ЗАДОРЖНИЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, доброго дня. Радий всіх вітати. На засіданні присутні 8 з 10 членів комітету. Отже, в нас є кворум. І засідання оголошую відкритим.

Сьогодні планується розглянути один законопроект, з опрацювання якого наш комітет визначено головним, один проект закону, який нам доручено опрацювати і подати висновок до головного комітету. А також заслухаємо щорічну доповідь Уповноваженого шановного нашого Верховної Ради України з прав людини за 25-й рік.

Шановні колеги, порядок денний вам був надісланий. Тож переходимо до голосування щодо затвердження порядку денного сьогоднішнього засідання. Прошу визначатися.

Задорожний – за.

Руслан Олександрович Горбенко.

ГОРБЕНКО Р.О. Доброго ранку. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Мустафа Джемільєв.

ДЖЕМІЛЄВ М. Мустафа Джемільєв. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Доброго дня, колеги. Підтримую. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Добрий день. Порядок денний підтримую. За – голосую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добрий день.

Максим Миколайович Ткаченко.

ТКАЧЕНКО М.М. Пане голову, ми з одного гаджета з Русланом, з Харкова їдемо. Ткаченко – за. Вітаю вас.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам дуже.

9 осіб – за. Шановні колеги, рішення прийнято.

Переходимо до розгляду питань порядку денного.

Питання перше. Проект Закону України про внесення зміни до статті 5 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" щодо гарантій права на правничу допомогу для осіб з місцезнаходженням на тимчасово окупованій території (реєстраційний номер 15048 від 25.02.2026 року), поданий народним депутатом України Гнатенком.

Для представлення цієї законодавчої ініціативи ми запрошували народного депутата України Гнатенка Валерія Сергійовича, а він до нас, вочевидь, не приєднався. Тож, колеги, я сподіваюсь, що ви всі ознайомились зі змістом законопроекту, готуючись до цього засідання. Тому давайте одразу перейдемо до висновків.

Тож станом на сьогодні маємо наступні висновки щодо цього проекту закону.

ГНЕУ висловлює до законопроекту зауваження. Зокрема зазначає, що запропонований законопроект і припис, а я звертаю вашу увагу, що проект складається всього лише з однієї норми, внаслідок свого надто загального змісту є декларативним, адже в проекті не визначаються ні суб'єкти, до яких він звернений, ні випадки, коли ці правила застосовуються, тобто відповідний припис не супроводжується механізмом його реалізації.

Мінфін України зазначає, що реалізація закону не матиме вплив на показники видатків Державного бюджету України.

Шановні колеги члени комітету, чи бажає хтось висловитись по цій законодавчій ініціативі? Дякую.

Колеги, хочу звернути вашу увагу на наступне. Будь-який законопроект повинен бути спрямований на вирішення конкретної об'єктивно існуючої проблеми в сфері правового регулювання, інакше втрачається сенс законодавчого втручання як інструменту впорядкування

відповідних правовідносин. Саме у зв'язку з цим відповідно до положень статті 91 Регламенту Верховної Ради України до кожного законопроекту має подаватись пояснювальна записка, що містить обґрунтування необхідності прийняття законопроекту. З аналізу пояснювальної записки до законопроекту реєстраційний номер 15048 вбачається, що наведене в ній обґрунтування не узгоджується із запропонованими змінами до законодавства.

Так, ключову аргументацією щодо необхідності прийняття проекту закону є посилання на постанову Верховного Суду у конкретній справі. Однак зміст спору у зазначеній справі полягав у проблемі щодо застосування статті 13 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України", яка регламентує особливості здійснення економічної діяльності та встановлює обмеження на укладення правочинів саме для суб'єктів господарювання. Натомість законопроектом пропонується внести зміни до іншої статті, а саме до статті 5 зазначеного закону, яка не стосується суб'єктів господарювання і спрямована на захист прав і свобод людини і громадянина.

Варто зазначити, що громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території, не обмежені законодавством у праві на вчинення будь-яких правочинів, в тому числі на укладення договорів про надання правничої допомоги. У деяких нормах діючого закону, навпаки, встановлено додаткові правові гарантії для реалізації їхніх конституційних прав. Наприклад, стаття 5 закону містить частину дванадцяту, яка прямо гарантує таким особам право на безоплатну вторинну правничу допомогу.

Таким чином, запропонована у законопроекті нова частина тринадцята статті 5 матиме виключно декларативний характер, оскільки фактично пропонує врегулювати проблему, якої для фізичних осіб не існує.

Крім того, запровадження норми про недопустимість обмеження права фізичних осіб на правничу допомогу може створити хибне уявлення про те, що до моменту прийняття таких змін подібні обмеження нібито існували. Це створює загрозу неоднозначного трактування попередніх правовідносин та

може поставити під сумнів легітимність уже укладених громадянами правочинів.

Окремо слід наголосити на недоцільності практики перенесення висновків Верховного Суду щодо діяльності суб'єктів господарювання безпосередньо у текст закону. Відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права. Таким чином, сформована правова позиція у справі, яка зазначена в пояснювальній записці, уже є дієвим інструментом подолання неоднозначного трактування в судовій практиці статті 13 Закону "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України". Закріплення кожного висновку суду в законах призведе до невиправданого нормативного переважання нормами, що не створюють нового правового регулювання, а лише відтворюють сформовану судову практику.

Тож, шановні колеги, зважаючи на наявність до законопроекту зауважень, ставлю на голосування рішення комітету.

Перше. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до статті 5 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" щодо гарантій права на правничу допомогу для осіб з місцезнаходженням на тимчасово окупованій території (реєстраційний номер 15048 від 25.02.2026), поданий народним депутатом України Гнатенком, включити до порядку денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за наслідками розгляду в першому читанні відхилити.

Друге. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України, голову Комітету Верховної Ради з питань прав людини, деокупації

та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Прошу визначатись.

Задорожний – за.

Руслан Олександрович Горбенко.

ГОРБЕНКО Р.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Мустафа Джемільєв.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемільєв – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Костянтин Іванович Касай.

КАСАЙ К.І. Підтримую і голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Так, голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко Максим – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Євген Геннадійович Яковенко.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Аргументована позиція. Підтримую, за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, 9 осіб – за. Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду законопроекту, який нам доручено опрацювати і подати висновок до головного комітету.

Питання друге. Проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні (реєстраційний номер 15002 від 05.02.2026 року), поданий Кабінетом Міністрів України. Головним комітетом з розгляду даного законопроекту визначено Комітет Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності. Для представлення цього законопроекту ми запросили на наше засідання представника від уряду.

Шановна Кравченко Людмила Миколаївна, заступниця міністра юстиції, я прошу вас до слова.

КРАВЧЕНКО Л.М. Доброго дня, шановний голову! Доброго дня, шановні депутати! Міністерством юстиції було розроблено, а урядом внесено, законопроект про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо

проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні. Необхідність взагалі розробки цього нормативно-правового акта виникла із рішень ЄСПЛ, коли ЄСПЛ неодноразово звертав увагу на недотримання прав людини в частині призначення цієї експертизи.

В рішенні ЄСПЛ наголошувалося на тому, що жодне позбавлення особи свободи, яка вважається психіатрично хворою, не може розглядатися як таке, що відповідає підпункту "e" пункту 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, якщо воно призначено було без висновку медичного експерта. І це правило є застосовним навіть тоді, якщо метою тримання заявника, а саме отримання медичного цього висновку... є саме отримання цього медичного висновку. І в термінових випадках, а у випадках, коли особу затримано внаслідок агресивної поведінки, прийнятим може бути отримання такого висновку одразу після затримання цієї особи. В усіх інших випадках необхідно... є попередні консультації з лікарем.

І ЄСПЛ в зазначеній справі вказав на те, що єдиною підставою поміщення заявника до психіатричної лікарні були сумніви судді щодо його стану, психічного здоров'я, у зв'язку з чим суддя призначив стаціонарну психічну експертизу заявника, що означало його поміщення в психіатричну лікарню на строк до 30 діб без отримання такого медичного висновку із-за відсутності в матеріалах справи будь-яких документів і висновків, які б обумовлювали таке рішення цього судді.

У зв'язку з цим проектом ми передбачаємо встановити чітку процедуру призначення судово-психіатричної експертизи на підставі достатніх даних та забезпечення дотримання прав людини відповідно до міжнародних стандартів.

Проектом передбачається внести зміни до КУпАП технічні, які дозволяють забезпечити його доповненням новою статтею 280 прим.1, в якій передбачити, що в разі наявності достатніх даних про те, що особа, яка притягується до адмінвідповідальності, могла перебувати в стані неосудності під час вчинення протиправної діяльності чи бездіяльності. Орган, посадова

особа, суд або суддя, у провадженні яких перебуває ця справа про адміністративне правопорушення, призначає судово-психічну експертизу за згодою чи клопотанням особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, або її законного представника. І в разі ненадання такої згоди протокол про адміністративне правопорушення разом з матеріалами справи для подальшого розгляду та прийняття такого рішення невідкладно, але не пізніше 24 годин, надсилається до суду. І вже якщо суд буде вважати достатні підстави і призначити цю судову експертизу особі, яка притягується до адміністративної відповідальності, може вже тоді і без її згоди. І у зв'язку з цим можливе буде притягнення взагалі особи без згоди особи притягнення до адмінвідповідальності лише за рішенням суду. Достатніми підставами, які в законопроекті ми пропонуємо визначити достатніми підставами, це якраз і буде видана довідка закладом психіатричної допомоги або лікарем психіатром, або документ, який підтверджує саме оці відомості про надання особи, яка притягується до адмінвідповідальності, психіатричної допомоги, або довідки про те, що поведінка особи під час або вчинення протиправної дії чи бездіяльності була або неадекватною, у неї було затьмарення свідомості, порушення сприйняття, мислення, волі, інтелекту, інших показників.

І з урахуванням цього там вносяться зміни в статтю 6 і 12 Закону "Про судову експертизу", як передбачаються зміни до статті 273 КУпАП. і з метою уже уніфікації в законопроекті ще вирішується питання поняття "неосудність", яка міститься в КУпАП та Кримінальному кодексі України.

І додається, з метою проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні Прикінцевими положеннями проекту закону передбачається внести зміни в статтю 7 прим.1 Закону "Про судову експертизу", відповідно до якої підставою для проведення цієї судової експертизи буде рішення органу, у впровадженні якого передбачається справа про адмінправопорушення.

Ми вважаємо, що прийняття закону забезпечить приведення законодавства України саме у відповідність до міжнародних стандартів у

частині забезпечення недопущення оцього необґрунтованого поміщення осіб, щодо яких розглядаються справи про адмінправопорушення, до медичних закладів для проведення судово-психіатричної експертизи.

Законопроект був погоджений із заінтересованими органами, зокрема Мінфіном, Мінекономіки, Мінцифри, Мінсоцполітики і МОЗ – без зауважень, з ОГП – із зауваженнями, яке було враховано, і МВС – яке теж враховано, врегульовано під час урядового комітету.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Людміло.

Шановні колеги, станом на сьогодні маємо наступні висновки щодо цієї ініціативи.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу ухвалив рішення, що проект закону не суперечить цілям Угоди про асоціацію та міжнародним зобов'язанням України в рамках Ради Європи.

МОЗ України та Міністерством юстиції України законопроект підтримується.

Міністерство фінансів України зауважень до законопроекту не має.

Національна поліція України законопроект підтримує за умови доопрацювання.

Шановні колеги члени комітету, чи бажає хтось висловитися з цієї законодавчої ініціативи?

Дмитро Валерійович, ви не член комітету, але ми раді вас вітати. Висловлюйтесь, будь ласка.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дякую. Доброго дня шановний Андрій Вікторович, шановні народні депутати, шановні присутні! В цілому я підтримую запропоновану редакцію законопроекту. Водночас у мене є одне застереження до законопроекту.

А саме. Законопроектом пропонується змінити законодавче визначення стану неосудності шляхом внесення змін у Кримінальний кодекс України, а також Кодекс України про адміністративні правопорушення. А саме: замінити чинну конструкцію "внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки" на формулювання "внаслідок важкого психічного розладу.

Я хочу звернути увагу представниці Мін'юсту, що, перше, чинна редакція норми побудована на поєднанні двох критеріїв неосудності, а саме: юридичного (інтелектуального та волевого) та медичного (перелік психічних станів). Такий підхід є традиційним для національного законодавства, для національного кримінального права, він сформований доктриною і сталою судово-психіатричною практикою. Водночас запропонована редакція фактично відмовляється від деталізованого медичного критерію та замінює його узагальненим поняттям "важкий психічний розлад". При цьому законопроект взагалі не містить визначення цього терміну, його немає ані в межах Кримінального кодексу України, ані в межах КУпАП, ні шляхом відсилки до спеціального законодавства у сфері психічного здоров'я. Тобто фактично ви хочете запропонувати термін, який у нас не визначений чинним законодавством України. Більше того, в такому вигляді зміна може призвести до розриву між напрацьованою правозахисною і правозастосовчою практикою та новою законодавчою конструкцією.

Більше того, я щиро вважаю, що коли ми вводимо от подібні визначення, автоматично вони ж є оціночними, не мають усталеного універсального нормативного змісту в кримінально-правовій площині. Зокрема, незрозумілим залишається, чи охоплюватиме таке формулювання тимчасові гострі психотичні стани, органічні ураження головного мозку, інтелектуальні порушення різного ступеню, якщо вони не будуть кваліфіковані як важкі у клінічному розумінні. Тобто моє застереження, я дуже прошу, щоб на це звернули увагу, я щиро вважаю, що це може бути

врегульовано там між першим і другим читання, але хочу на це звернути увагу. Більше того, я завжди підкреслюю, що оціночні судження дають поле для маніпуляцій, що я як Уповноважений Верховної Ради України з прав людини завжди відслідковую і намагаємось в тому числі це прибрати.

А в цілому законодавчу ініціативу я підтримую, в тому числі лист на профільний комітет був надісланий із цим зауваженням.

Дуже дякую, пане голово.

КРАВЧЕНКО Л.М. Пане...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я не думаю, що, пані Людмило, я не думаю, що треба коментувати. В будь-якому випадку ми надішлемо зауваження шановного омбудсмена до головного комітету. Я думаю, між першим і другим читанням буде виправлене те, що його так турбувало.

Продовжуємо. Шановні колеги, щодо запропонованих в законопроекті формулювань хочу звернути вашу увагу на наступне. У примітці до статті 280 прим.1 Кодексу України про адміністративні правопорушення законопроектом пропонується визначити, що для цієї статті достатніми даними слід вважати видані закладами з надання психіатричної допомоги або лікарями-психіатрами документів, що підтверджують відомості про надання особі, яка притягується до адміністративної відповідальності, психіатричної допомоги та/або про те, що поведінка особи під час або після вчинення протиправних дій чи бездіяльності була або є неадекватною (затьмарення свідомості, порушення сприйняття мислення, волі, емоцій, інтелекту чи пам'яті тощо). Однак частина запропонованого формулювання, а саме після вчинення протиправної дії чи бездіяльності, є невизначеною у часі, що в свою чергу несе ризики суб'єктивного тлумачення.

Тому з метою забезпечення правової визначеності більш прийнятним вбачається визначити конкретні часові рамки, протягом яких такі документи і

відомості можуть бути правовою підставою для застосування відповідного положення закону.

Це зауваження, яке, я сподіваюсь, буде враховано головним комітетом. Разом з тим, основна ідея законопроекту вбачається цілком слушною. Необгрунтоване поміщення осіб, щодо яких розглядаються справи про адміністративне правопорушення, до медичних закладів для проведення судово-психіатричної експертизи є порушенням права на свободу та особисту недоторканність.

Отже, шановні друзі, якщо ніхто не заперечує, ставлю на голосування наступне рішення комітету.

Звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо проведення судово-психіатричної експертизи в адміністративному провадженні (реєстраційний номер 15002 від 05.02.2026 року), поданий Кабінетом Міністрів України, за наслідками розгляду у першому читанні прийняти за основу.

Прошу визначатися.

Задорожний – за.

Руслан Олександрович Горбенко.

ГОРБЕНКО Р.О. Горбенко. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Джемільєв Мустафа.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемільєв. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко Максим. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Євген Геннадійович Яковенко.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, 9 осіб – за. Рішення прийнято.

Переходимо до розділу "Інші питання". Питання третє.

Пані Людмило, дякую за участь в розгляді законопроекту. Можете відключатися.

КРАВЧЕНКО Л.М. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Переходимо до розділу "Інші питання". Про щорічну доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні в 2025 році.

Шановні колеги, 20 березня 2026 року у Верховній Раді України було зареєстровано щорічну доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні в 2025 році. Відповідно до Регламенту Верховної Ради України та доручення Голови Верховної Ради України наш комітет повинен розглянути вказану щорічну доповідь у встановленому порядку.

Доповідь, шановні друзі, була надіслана вам всім, тому пропоную одразу перейти до її заслуховування. А потім кожен зможе поставити свої запитання.

Тож запрошую до слова Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Лубінця Дмитра Валерійовича.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дякую, шановний пане голову. Шановні народні депутати! Зараз ми введемо презентацію, для того щоб мені було швидше представити щорічну доповідь, вам буде краще дивитись на цифри на екрані.

Отже, для мене особлива честь вже вчергове представляти перед вами щорічну доповідь про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина за 2025 рік.

Отже, шановні колеги (наступний слайд), зверніть, будь ласка, увагу на статистичні показники. В 2025 році ми отримали 152 тисячі 592 звернення. В

порівнянні з попередніми роками ця цифра зросла, особливо вражаюча є різниця в порівнянні з 2026 роком, коли різниця вже складає 3,6 разів.

Активно у нас працювала "гаряча лінія", динаміка показу більше ніж статистика. Ми бачимо українське суспільство, яке точно не мовчить, повідомляє про порушені права Уповноваженому. У нас окремо зверну вашу увагу, що в цьому році, в 2025-му, зросла кількість колективних звернень, які ми отримали. Найчастіше до нас звертаються ті, хто живе в очікуванні. Фактично 27 відсотків звернень – це звернення від родин військовополонених і зниклих безвісти, це 40 тисяч 834 звернення. Кожне звернення, напевно, з проханням допомогти або знайти, або повернути свого рідного, близького, який пропав внаслідок російської агресії або знаходиться в статусі військовополоненого на території Російської Федерації.

Серед інших категорій 6631 звернення від ВПО, 5343 звернення від діючих військовослужбовців. До нас звертались в тому числі і діти, а також ми отримали 459 звернень від іноземців та 750 звернень від шановних народних депутатів України.

Ми активно, як ви знаєте, працюємо на всій території України. Тут ви можете побачити в розрізі регіонального окрасу кількість заявників, яких ми фізично прийняли в наших приймальнях, тобто це фізично прийшли громадяни України до приймалень, які у нас створені на території всієї України, за виключенням територій, які є тимчасово окуповані.

Також я регулярно щомісяця проводжу особисті прийоми громадян, виїжджаю в регіони, де організуються великі зустрічі з різними категоріями громадян України.

Станом на сьогодні регіональна мережа – це 24 представництва і 26 приймалень. Ми пішли далі: в 2025 році ми відкрили п'ять нових центрів захисту прав людини і чотири центри захисту прав дитини. В Харкові, Луцьку, Рівному, Дніпрі, Житомирі ми відкрили центри захисту прав дитини, і в Ужгороді, Чернігові, Хмельницькому, Тернополі ми відкрили центри захисту прав людини.

Шановні колеги, звертаю вашу увагу, що всі ремонтні роботи, забезпечення комп'ютерним обладнанням, меблями відбувається виключно за рахунок міжнародних партнерів. Жодна державна гривня не постраждала.

Окрім цього, нам дуже приємно, що в 2025 році на відкриття регіонального центру захисту прав людини в Житомир особисто приїхав міністр закордонних справ Естонії Маргус Тсахкна, і Естонія повністю профінансувала ремонтні роботи. А також це було зроблено і в Чернігові, де так само всі ремонтні роботи, обладнання було профінансовано Латвією. І міністр закордонних справ Байба Браже теж фізично приїхала, ми разом відкривали ці центри.

Окрім цього, окрім обласних центрів, в 2025 році ми відкрили центри в Кривому Розі, Білій Церкві та Вишгороді. Тобто ми рухаємося вже по відкриттю регіональних центрів, там, де, перше, є запит від громадян України. І друге, де достатньо великі громади, і в тому числі ми бачимо таким чином співпрацю на регіональному рівні.

У 2025 році ми зробили 4 тисячі 785 моніторингових візитів, це на 42,2 відсотка більше ніж у 2024 році. Найбільше ми провели моніторингових візитів по напрямку захисту прав громадян, постраждалих від війни. Це ми перевіряли місця тимчасового проживання – МТП, а також укриття, бомбосховища. Це окремий був напрямок нашої роботи у 2025 році. По напрямку захисту прав дітей ми провели 936 перевірок, виявили дуже багато порушених прав дітей, а також відвідали 626 місць несвободи. Всі цифри ви можете бачити в розрізі напрямків на екрані.

Якщо поглянути з іншого ракурсу, найбільше моніторингових візитів ми провели у Закарпатській, Дніпропетровській областях, місті Києві, Хмельницькій, Одеській та Чернівецькій. Кожен з цих регіонів мав свої особливості. Як правило, кожний моніторинговий візит у нас або на підставі звернень до нас, або на підставі інформації щодо проведення моніторингового візиту. Дуже часто ми знаходимо проблемні питання. За результатами моніторингових візитів обов'язково ми складаємо офіційний

документ – звіт про проведення моніторингового візиту. І якщо суттєві зауваження, то готується подання, якщо зауваження технічного характеру, ми готуємо рекомендації до відповідних органів або виконавчої гілки влади, або місцевого самоврядування.

Наступне, в 2025 році ми опрацювали 3 тисячі 240 позицій до проектів законів та підзаконних актів. Найбільшу кількість пропозицій ми підготували у сфері додержання соціальних та економічних прав. Фактично 40,5 відсотка від всіх – це напрямок захисту соціально-економічних прав, 1 тисяча 310 позицій. Це одна з, напевно, непростих задач, які ми виконуємо, бо дуже багато заходить документів, і ми дуже дякуємо, що шановні народні депутати завжди уважно відносяться до наших зауважень, які ми надаємо до проектів законодавчих змін, а також окрема робота побудована по напрямку об'єктивного аналізу проектів постанов уряду. Хоча скажу відверто, шановні народні депутати, з урядом набагато гірша комунікація і співпраця ніж з шановними народними депутатами.

В 2025 році ми відкрили 6 тисяч 161 провадження, підготували 151 подання та склали 35 протоколів про адміністративні правопорушення. Щоб зрозуміти темп роботи, шановні народні депутати, щодня Секретаріат Уповноваженого опрацьовував близько 12 законодавчих позицій, проводив 18 моніторингових візитів і отримував 580 звернень від громадян. Це кожного робочого дня.

Тепер щодо напрямків. Перший і основний – права дитини. Ми продовжуємо боротися, щоб діти зростали в сімейному оточенні, мали право на освіту, медичну допомогу, захист від насильства та гідне ставлення.

Окремий виклик, з яким ми продовжуємо працювати, – це незаконна депортація та примусове переміщення українських дітей Російською Федерацією. Станом на кінець 2025 року в межах ініціативи Президента України "Bring Kids Back UA" вдалося повернути 1 тисячу 943 дитини, з них 667 дітей були повернуті в 2025 році. Наша інституція повернула в 2025 році 194 дитини. Загалом наша інституція фізично повернула 410 українських

дітей. На сьогодні, шановні народні депутати, ця цифра складає вже 2 тисячі 62 дитини. І на цьому тижні ми готуємося до нових позитивних новин, над якими ми зараз працюємо.

Наступний напрямок – це захист прав людини в секторі безпеки і оборони. Третину з усіх звернень ми отримуємо якраз по цьому напрямку. Ми отримати 44 тисячі 783 звернення.

Окреме питання – це постійна комунікація з родинами військовополонених, осіб зниклих безвісти. За 2025 рік ми організували самостійно 610 зустрічей, в яких взяли участь 41 тисяча 350 осіб. Це і в місті Києві, і дуже великі зустрічі в регіонах, коли я туди приїжджаю.

Окремо, це ми продовжуємо працювати, щоб бути ближчими до цієї категорії наших громадян. У 2025 році ми запустили регіональні робочі групи разом з Координаційним штабом з питань поводження з військовополоненими. У восьми областях ці групи очолюються моїми регіональними представниками. І ми дійшли до того, що ми приїжджаємо зараз в кожну громаду, для того щоб допомогти родинам, наприклад, встановити додаток "Особистий кабінет", підготувати від них окремі довідки на отримання фінансової допомоги, ну просто знайти механізм, як десь підтримати словом, десь ділом, щоб були дотичні й органи місцевого самоврядування, щоб військові частини не стояли осторонь. Окремо було питання по діяльності співробітників ТЦК, які зобов'язані якраз у межах законодавства співпрацювати і надавати всю допомогу подібній категорії громадян України, але ми постійно виявляємо проблеми. У нас є дуже багато випадків, коли тільки після нашого втручання ситуація мінялася на краще.

Щодо повернення наших громадян з російського полону. У 2025 році було організовано 11 обмінів, повернуто 3 тисячі 435 осіб як військових, так і цивільних. Працівники нашого секретаріату – одні з перших, хто зустрічає наших вдома. Ми фіксуємо стан здоров'я, слухаємо свідчення, збираємо докази, інформуємо про їхні права, а також контролюємо процес

проходження реабілітації: медичної, психологічної реабілітації, відновлення документів.

Я продовжую системну гуманітарну комунікацію, перемовини з російською стороною. За 2025 рік нам вдалося організувати передачу 5 тисяч посилок до українських військовополонених, а також 5 тисяч листів від родин, українських родин до військовополонених, а також від українських військовополонених до родин.

По цьому ж напрямку ми займаємося і питанням захисту прав громадян України, чії права порушуються внаслідок проведення мобілізаційних процесів.

Звертаю вашу увагу, шановні народні депутати, що в порівнянні з 2022 роком я бачу, що кардинально в негативному плані змінилася тенденція, ми бачимо системні порушення прав громадян України представниками ТЦК та СП, і ситуація не поліпшується. Я чітко усвідомлюю, що треба проводити мобілізаційні процеси, але їх треба проводити виключно на підставі захисту прав, точно не порушення законодавства, не порушення прав громадян України.

Серед найбільших і найчисленніших порушень, які ми виявили, це безпідставні затримання, застосування фізичної сили, побиття, позбавлення правничої допомоги, формальне проведення медичних оглядів ВЛК, незаконне вилучення особистого майна, таких як мобільний телефон. Фактично в багатьох місцях, приміщеннях ТЦК та СП, фактично створені місця несвободи, тобто без жодних правових підстав люди інколи добами там знаходяться, незрозуміло для нас на підставі яких нормативно-правових актів.

Ще один виклик – це звільнення зі служби. Маючи всі законні підстави наші громадяни стикаються з проблемним, скажімо так, реагуванням на їхні акти. За 2025 рік у нас було 731 звернення від громадян України, які за станом здоров'я або сімейними обставинами могли пройти процедуру демобілізації. Ми відпрацьовуємо всі звернення. На наш погляд, треба

узгодити підстави для відстрочки від призову та для звільнення з військової служби, я вже скерував ці пропозиції Прем'єр-міністру.

Інші нагальні питання, з якими ми стикаємося, це проведення ротації, вона залишається без нормативного врегулювання, є випадки, коли бійці перебували декілька місяців прямо на передовій без ротації. В тому числі як уповноважений я фіксую, що такий прояв, як СЗЧ, самовільне залишення частини, це в тому числі внаслідок неврегульованості питання ротації, а також є багато випадків просто елементарного ігнорування командуванням проблемних питань особового складу. На мій погляд, треба встановити чіткі строки перебування на лінії фронту та гарантування ротацій плюс забезпечити виплати пораненим за весь період лікування і створити механізм звільнення незаконно мобілізованих.

І ще один важливий момент по цьому ж напрямку – це ветерани. У нас досі базовий Закон про статус ветеранів, він був прийнятий в 93-му році, зрозуміло, що він давно застарілий. І ми фіксуємо багато випадків порушень прав ветеранів, а саме на грошове забезпечення, незаконне обмеження пенсій, затягування встановлення інвалідності, невиконання норм забезпечення житлом та тощо. І, на мій погляд, уряд максимально повільно напрацьовує зміни до цього діючого закону.

Наступний напрямок. Ми фіксували прогалини в міжнародному гуманітарному праві. Я пропоную ініціювати спеціальний протокол змін до 4-ї Женевської конвенції, бо вона не містить механізму визнання статусу звільнення та повернення на Батьківщину незаконно утримуваних цивільних. У нас є величезна проблема ідентифікації тіл. Понад 80 тисяч осіб, це на кінець 2025 року цифра значиться у Єдиному реєстрі зниклих безвісти за особливих обставин. Родини обурені тривалою ідентифікацією репатрійованих тіл загиблих військових і недостатнім рівнем комунікації з боку державних органів.

На мій погляд, треба терміново підтримати законопроект 14092, впровадити збір біометричних даних від громадян, залучених до виконання

бойових завдань, і відновити дію частини другої статті 18 Закону України "Про судову експертизу" щодо оплати праці та соціального захисту судових експертів. Бо одна з проблем, чому такий довготривалий процес ідентифікації тіл, – це недостатня укомплектованість цих команд, які займаються просто цією експертизою. Хоча водночас, шановні народні депутати, я відмічаю позитивну динаміку, і в першу чергу вона пов'язана з системою Міністерства внутрішніх справ, де створені окремі нові центри проведення досліджень.

Наступний напрямок: захист прав громадян, які постраждали внаслідок збройної агресії проти України. Шановні народні депутати, ідеться про окрему категорію – ВПО (внутрішньо переміщені особи).

Що ми фіксуємо? На мій погляд, немає сталої чіткої системної політики з боку уряду до цієї категорії. У нас після ліквідації профільного міністерства спочатку ці повноваження надали Міністерству єдності, потім ліквідували ці міністерство, віддали частину міністерства Міністерству з питань розвитку громад. Зараз більше за це відповідає Мінсоц. Тобто багато незрозумілих питань залишається навіть всередині уряду.

Ми напрацювали дві спецдоповіді у цьому напрямку: це щодо ситуації на тимчасово окупованих територіях Російською Федерацією та щодо доступу до освіти дітей та молоді з тимчасово окупованих територій. І там, і там це дві спецдоповіді ми представили в 2025 році. Багато чого нам вдалося встановити проблемного. Ми напрацювали рекомендації, зараз фіксуємо, як уряд імплементує наші рекомендації.

Крім цього, ми бачимо, що у нас обмежений доступ постраждалих до механізмів компенсацій за зруйноване та втрачене майно. Частина постраждалих, особливо з 2014 року, взагалі не може подати заяви. Немає зручного механізму обліку втрат, дистанційні перевірки працюють погано. В результаті люди елементарно не можуть зафіксувати шкоду і залишаються без компенсацій.

В тому числі в 2025 році ми розпочали процедуру допомоги подачі заявок від постраждалих до міжнародного реєстру збитків. Станом на сьогодні подано 130 тисяч заявок, хоча ми розуміємо, що це маленька частина від тих, хто має право на подачу. Бракує елементарної інформації, немає єдиного органу, який би координував роботу з реєстром збитків і формував політику. По кожному кроку потрібна реакція уряду та профільних міністерств. Наразі ця політика практично провалена.

Я окремо хотів подякувати шановних народних депутатів, членів профільного комітету, які займаються цим питанням, а також членів МФО, які постійно піднімають питання, приїжджають прямо в регіони, спілкуються з громадянами України і постійно виявляють проблемніші і проблемніші питання.

Наступний напрямок: захист соціально-економічних та культурних прав. Тут ми побачили порушення, які уряд не виправляє роками, або є системні недопрацювання. Наприклад, 17 тисяч справ у Пенсійному фонді залишились без уваги, через що люди не отримали державні соціальні виплати вчасно. Це коли передавались матеріали від територіальних центрів соціального захисту до центрів Пенсійного фонду.

Окреме питання, яким ми опікуємося, це захист прав постраждалих від Чорнобильської катастрофи. 32 тисячі втратили право на доплати до пенсії, а також працівники об'єктів критичної інфраструктури та їхні сім'ї були позбавлені одноразової грошової допомоги. І лише завдяки нашим рекомендаціям в лютому 26-го закон було змінено, за що окрема подяка шановним народним депутатам.

Окрім цього, в 2025 році ми окремо спостерігали за імплементацією програм, урядових програм підтримки, такі як одноразова виплата тисячі гривень, Зимова підтримка. Вона стала прикладом універсального підходу: однакова сума для всіх незалежно від того, наскільки вразливою є людина насправді. На мій погляд, такий інструмент не здатний замінити повноцінну соціальну політику. Держава справедливості – це не держава символічних

однакових жестів для всіх, це держава, яка має і волю, і точність спрямовувати більший ресурс туди, де потреба є найбільшою. Ми автоматично допомагаємо тим громадянам, які ніколи б згідно свого там соціального статусу, великих заробітних плат, великих пенсій не могли б отримати цю додаткову допомогу, з іншого боку, ми не допомагаємо найбільш вразливим категоріям наших громадян.

Наступний напрямок: міжнародне співробітництво та європейська інтеграція. В 2025 році ця робота була розширена. Я був обраний членом правління Європейської мережі національних інституцій з прав людини (ENNHRI), а також був обраний альтернативним членом бюро Глобального альянсу національних інституцій з прав людини (GANHRI) і був обраний членом до Всесвітньої ради Міжнародного Інституту Омбудсманів – це найбільше глобальне об'єднання, яке налічує 238 інституцій омбудсменів з усього світу.

На мій погляд, це визнання нашої діяльності на міжнародному рівні і виступів на міжнародних конференціях, де ми не тільки показуємо проблемні питання в Україні в першу чергу внаслідок російської агресії, а ми змогли додати своєю експертизою до напрацювань нових підходів всім моїм колегам. Це було дуже високо оцінено на Генеральній асамблеї GANHRI. Я от тільки вночі повернувся із Женеви, де я працював два дні. Всі колеги, які вже у 2026 році стикнулися з порушенням прав їхніх громадян внаслідок агресивних дій з боку інших країн, але в першу чергу йдеться про Іран, ідеться про країни Глобального Півдня, і Катар, і Об'єднані Арабські Емірати, і Саудівська Аравія – всі вони підходили і дякували за наші рекомендації, які ми напрацювали і розповсюдили серед керівників національних інституцій захисту прав людини у 2025 році, як захищати права постраждалих, на що, перше, звертати увагу, тобто ті практичні речі, які ми зробили.

Також ми активно долучаємося до процесу вступу України до Європейського Союзу. Мої представники брали участь в роботі міжвідомчої

робочої групи з питань забезпечення переговорного процесу і по цьому напрямку ми відпрацювали 167 запитів від уряду. Скажу відверто, це при тому, що офіційно у нашій інституції є тільки 2 людини, які працюють по цьому напрямку, і уряд жодного разу не сприяв підвищенню експертизи нашої інституції. Тобто є перелік проєктів від Європейського Союзу, від Європейської комісії, які напряду підтримують, експертно підтримують органи влади, які приймають участь в євроінтеграційних процесах. Але для того щоб був запущений процес програми підтримки, треба, щоб уряд надіслав окремий запит до Європейського Союзу. Ми неодноразово піднімали це питання, жодного разу уряд це не зробив. На мій погляд, це показує системну політику по відношенню до нашої інституції, а саме: небажання збільшувати спроможність та експертність нашої інституції. Але, незважаючи на це, ми справляємося.

У 2025 році ми продовжили роботу разом з Канадою і Норвегією у вимірі робочої групи з людського виміру. Ця робоча група створена на рівні послів країн, які працюють у нас, в Україні. Ми вже провели 12 засідань, 4 з яких у 2025 році. У нас напряду працюють 46 країн і 9 міжнародних організацій, ви можете побачити, яке це представництво.

Також ми продовжили працювати по напрямку міжнародної коаліції країн за повернення українських дітей. На кінець 2025 року коаліція об'єднає 46 членів. Минулого року до неї долучилися 5 нових членів.

І ми запустили мережу радників, представників з-за кордону, всі вони працюють на волонтерських засадах. Але ці громадяни допомагають нам швидко відпрацьовувати звернення від громадян України, які фізично знаходяться за кордоном. Звертаю вашу увагу, що за 2025 рік я отримав 1 тисячу 237 звернень з 65 країн світу. Різні питання: проблеми з документами, проблема доступу до консульських установ, дипломатичних установ, десь вилучення українських дітей з українських сімей біженців. Завжди ми, окрім нашого реагування з органами влади України, ми реагуємо шляхом

комунікації, фізичної комунікації з моїми колегами омбудсменами відповідних країн.

Наступний напрямок: захист прав національних менших, політичних поглядів. Було багато випадків, це, наприклад, ми займалися питанням передачі приміщення костелу Святого Миколая в Києві. Фактично разом з нашим реагуванням ця боротьба тривала 20 років. І от нарешті ця релігійна громада отримала, ну, вкрай в негативному технічному стані це приміщення, але принаймні зараз у них є можливість його відремонтувати.

Наступний напрямок: інформаційні права. Ми отримали 15 тисяч 217 звернень. Це достатньо велика кількість. Провели 383 перевірки у сфері інформаційних прав. Виявили типові порушення, а саме: відсутність графіків прийому громадян, недоступні гарячі лінії. Взагалі те, що бачу з року в рік, це, шановні народні депутати, що органи влади, виконавчої гілки влади, органів місцевого самоврядування просто фізично уникають спілкування з громадянами України. Хоча це прямо передбачено діючим законодавством.

Ми провели 98 перевірок у сфері захисту персональних даних, показали системні порушення, серед яких: неправомірне поширення даних, відсутність чітких процедур, базових політик безпеки.

Наступний напрямок – це верховенство права та доступ до правосуддя. Ми отримали 7 тисяч 164 звернення. Це найбільший показник за останні роки. У нас кількість поновлених прав збільшилась майже на 3 тисячі відсотків. Це окремий критерій, за яким я оцінюю діяльність нашої інституції. Ми провели достатньо велику кількість моніторингових спостережень за судовими засіданнями, 433.

Також виявили проблемні питання. Наприклад, ліквідація Окружного адміністративного суду – до сих пір 710 справ були не розподілені. Були виявлені численні порушення процесуальних прав під час досудового розслідування. Знову і знову виникають проблемні питання невнесення справ до ЄРДР, ненадання витягів заявникам і прокуратура не здійснює належного нагляду.

У сфері конституційного судочинства теж є виклики. Наприклад, мораторій на виконання рішень для сектору оборони в тому числі унеможлиблює виконання немайнових рішень. Ми подали конституційне подання. Якраз зараз справа розглядається в Конституційному Суді.

І по міжнародному аспекту. Ми допомогли підготувати матеріали для ЄСПЛ у справі "Україна та Нідерланди проти Росії", де Велика палата підтвердила системні порушення, включно з незаконним переміщенням українських дітей. Це в тому числі було зроблено на підставі великих матеріалів, аналітичних матеріалів, які готувала наша інституція.

І напрямок національного превентивного механізму. У 2025 році ми здійснили 626 відвідувань місць несвободи. Попри численні акти реагування та рекомендації міжнародних організацій Міністерство юстиції України продовжує ігнорувати системні проблеми. Але більш детально я по напрямку НПМ розкажу, шановні народні депутати, коли буду представляти спецдоповідь по НПМ. Вона вже напрацьована. Ми її будемо направляти на початку наступного... через тиждень для того, щоб ми спочатку розглянули щорічну доповідь, а потім вже розглядали спецдоповідь по НПМ.

Ми провели велику кількість заходів по правопросвітництву по всіх напрямках, я не буду на цьому зупинятись, але через різні ресурси, інтернет-ресурси офіційно підтвержене охоплення, це більше мільйона громадян України з різних областей, які напряму були дотичні до наших заходів правопросвітництва.

Окремо хотів подякувати шановним народним депутатам за те, що постійно в тому числі приймають участь в наших спільних заходах. 2025 рік став найсмертоноснішим роком для цивільного населення від початку повномасштабного вторгнення. Ви можете подивитись цифри, це скільки офіційно зафіксовано постраждалих, вбитих цивільних громадян України, включаючи українських дітей. Я особисто відвідав Кривий Ріг, коли через удар Росії поблизу з дитячим майданчиком загинуло 9 українських дітей. Це найбільша за кількістю жертв серед неповнолітніх за один удар.

І звертаю вашу увагу, що це цифри виключно з території, яка під контролем українського уряду, тобто з ТОТ цифри ми офіційно не можемо верифікувати. За нашими даними, наприклад, тільки в Маріуполі кількість загиблих, вбитих, не загиблих, а вбитих цивільних громадян України російською армією може складати до 100 тисяч, включаючи українських дітей. 80 тисяч українців вважаються зниклими безвісти, мільйони внутрішньо переміщених, 4,6 мільйона переміщених осіб, а також згідно... за інформацією Міністерства закордонних справ 8,4 мільйона біженців, які виїхали за межі нашої держави. Поряд із людськими втратами країна-агресор системно руйнує і середовище життя: 250 тисяч зруйнованих будинків, 4 тисячі 456 закладів освіти, 2 тисячі 551 об'єкт охорони здоров'я. Все це має ознаки скоєння воєнного злочину – геноцид. В тому числі з 2024, з початку повномасштабної агресії, до 31 грудня 25-го року нами зафіксовано руйнування 1 тисячі 649 пам'яток культурної спадщини, 2 тисячі 446 об'єктів культурної інфраструктури і 742 релігійних об'єкти. В тому числі наше регіональне представництво в Сумах, яке було відремонтовано, воно було зруйновано внаслідок прямого потрапляння російської ракети... Це відбулось 13-го...

ТКАЧЕНКО М.М. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Миколайович, вимкніть мікрофон, будь ласка.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Це руйнування відбулось 13 квітня 25-го року. Тоді ворог вдарив по Сумах під час Вербної неділі, загинули десятки людей.

І останній розділ щорічної доповіді – це стан виконання рекомендацій.

Шановні народні депутати, в минулій щорічній доповіді я надав 414 рекомендацій. Відсоток виконання доволі великий – 49 відсотків. На регіональному рівні кількість рекомендацій була виконана ще позитивніше та

динамічніше ніж на національному. Хоча через брак часу деякі рекомендації втратили актуальність, що вчергове показує: рішення завжди потрібні тут і зараз.

Я не буду на цьому зупинятись. Єдине, що хотів попросити, шановні народні депутати, в якості пропозицій. Шановний пане голово, шановні народні депутати, коли ви запрошуєте представників різних органів виконавчої гілки влади, Андрій Вікторович, я готовий заздалегідь надсилати вам інформацію щодо, які рекомендації ми готували відповідним органам влади і як вони були виконані, для того щоб в тому числі комітет міг запитувати в рамках функцій контролю в органів влади, чому вони виконують або не виконують якісь з рекомендацій. Можливо, таким чином ми побудуємо, там, механізм ще кращого реагування на наші рекомендації. Я сподіваюсь, що в 2025 році буде ще краще виконання наших рекомендацій, але подивимось.

І, шановні колеги, кожного місяця ми видаємо інформаційний бриф. Ви можете його дуже легко отримувати через QR-код. Завжди брифи ми робимо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитро Валерійович, вибачте, будь ласка, я хотів би зауважити, давайте все ж таки регламент скоротимо дещо, бо ми втратимо потенціал, як зазвичай буває.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Я вже завершую, Андрій Вікторович, буквально це остання ремарка.

Всі матеріали можете отримати двома мовами, українською і англійською, вони є тематичні, є актуальні цифри.

Все. Шановні народні депутати, готовий відповідати на ваші запитання. І дякую за ту співпрацю, яка в нас побудована.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитро Валерійович.

Перед запитаннями хочу зробити одну невеличку ремарку. Під час опрацювання щорічної доповіді у розділі "Права постраждалих внаслідок збройної агресії РФ проти України" ми звернули увагу на опис проблеми, яка стосується неможливості підтвердити адресу свого місця проживання, а словом, які мають чинні паспорти громадянина України з пропискою на тимчасово окупованих територіях. Це пов'язано з тим, що реєстри територіальних громад на окупованих з 14-го року територіях не були створені, а відтак у Дії неможливо сформувавши відповідний витяг.

Водночас положенням пункту другого розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 1871-IX, з опрацювання якого наш комітет був визначений головним, це питання врегульоване, але, на жаль, на практиці чомусь не застосовується.

Ми оперативно в робочому порядку опрацювали цю ситуацію з Державною міграційною службою і вже зараз ними видано роз'яснення, в якому зазначається наступне. У разі, коли місце проживання особи, зареєстрованій на тимчасово окупованій території, на якій органи реєстрації утворено не було, у зв'язку з чим неможливо сформувавши витяг з реєстру територіальної громади або в сформованому витязі інформація про задеклароване/зареєстроване місце проживання (перебування) особи відсутня, для підтвердження інформації про задеклароване/зареєстроване місце проживання (перебування) така особа може надати: паспорт громадянина України у формі книжечки; паспорт громадянина України або паспорт громадянина України для виїзду за кордон у формі е-паспорта або е-паспорта для виїзду за кордон.

Тобто якщо у такої особи є чинний паспорт, наприклад, у формі книжечки для отримання якоїсь послуги, вона просто зможе його пред'явити без необхідності формувати витяг з реєстру територіальної громади. Відповідне роз'яснення було розіслано центральним органам виконавчої влади, Ноторіальній палаті тощо, які повинні його застосовувати при наданні

громадянам відповідних послуг. Отже, сподіваємося, що ця проблема буде вирішена. Дякую, що акцентували на ній увагу в своїй доповіді.

Тепер, шановні колеги, переходимо до ...

ТКАЧЕНКО М.М. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Миколайович, вимкніть мікрофон, будь ласка.

Тепер переходимо до запитань. Я на правах голови розпочну, у мене їх декілька, а далі прошу інших народних депутатів також долучатися.

Тож, у доповіді, зокрема на сторінці 7 зазначається про близько 1,5 мільйона поновлених або потенційно поновлених прав людини у 2025 році. Що саме мається на увазі під "потенційно поновленими правами"? І як це обраховувалось, адже 1,5 мільйона – це дуже велика цифра, зокрема у співвідношенні до всього населення України. Про що йде мова, Дмитро Валерійович?

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дякую за запитання, Андрій Вікторович, і дякую за ваш приклад, як швидко Уповноважений разом з профільним комітетом може врегульовувати проблемні питання для громадян України.

Щодо 1,5 мільйона поновлених або потенційно поновлених правах. Я приведу приклад, як це обліковується. Наприклад, коли ми підняли питання по громадянам України, які виїхали з тимчасово окупованої території України, які не мали можливості отримати пенсійні виплати через те, що їм треба було пройти процедуру верифікації. Завдяки нашому швидкому реагуванню міністр соцполітики на пряму на засіданні комітету соціального захисту у присутності шановних народних депутатів зразу визнав, що по 70 тисячам громадян України вони готові швидко розблокувати ці пенсійні виплати без необхідності додаткового проходження ідентифікації. Тобто 70

тисяч автоматично ми рахуємо як права тих громадян, які були відновлені за результатом нашого реагування.

Тому в нас є випадки, коли ми на підставі великих звернень, колективних звернень громадян України, окремих категорій, коли за нашим реагуванням вносились системні зміни, ми рахували, що автоматично це впливає на категорію громадян України у вигляді їхніх поновлених або потенційно поновлених прав. Ми рахували виключно категорії громадян України, чий права вже були порушені. І тільки через наше реагування їхні права відновлювались.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дмитро Валерійович, дякую. Ми зрозуміли все.

Наступне питання. У доповіді окрему увагу приділено дотриманню прав громадян за кордоном. У цьому контексті зазначається, що у 2025 році було здійснено масштабне розширення мережі представників і радників Уповноваженого за кордоном. Зазначається, що такі представники і радники здійснюють свою діяльність на громадських засадах, тобто без додаткових витрат з державного бюджету. Не зовсім зрозуміла правова підстава їх діяльності, адже відповідно до Закону про Уповноваженого – Уповноважений має право призначати своїх представників саме у межах виділених коштів, затверджених Верховною Радою України. Тобто законом не передбачено функціонування представників Уповноваженого на громадських засадах, бо логічно, що до них виникатиме питання, як вони виконують державні функції, але не фінансуються державою, як ними ведеться діловодство, яка у них відповідальність за їх роботу. Тут мені прокоментуйте, будь ласка.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дякую за питання, Андрій Вікторович.

Ми з 2022 року, коли почали отримувати перші звернення від громадян України, а згідно Закону України про Уповноваженого громадяни України

мають право звертатись за захистом своїх прав до Уповноваженого ВРУ з прав людини в незалежності від місця їх фізичного перебування, отже, за кордоном в тому числі.

Коли ми побачили необхідність термінового спілкування, реагування на порушення прав громадян України, виникла необхідність застосувати новий підхід у вигляді створення цієї мережі. З чого ми виходили? З юридичної площини. Згідно Закону України про Уповноваженого – Уповноважений діє на підставі Конституції України, профільного закону, а також положень, які затверджує Уповноважений. Ми розробили окреме Положення про закордонні представництва. На підставі цих положень ми внесли окремі відомості, що за кордоном громадяни України, які можуть бути призначені Уповноваженим радником на громадських засадах за кордоном або представником на громадських засадах за кордоном, діє у відповідності до цього положення, а також на підставі діючого Закону про Уповноваженого. Ми виходили з того, що дійсно в нормі, про яку ви зазначили, Уповноважений має право призначати своїх представників у межах виділеного фінансування. Але там немає чіткої заборони не призначати представників на громадських засадах, у тому числі такі можливості юридично дає норма Закону про положення, які затверджує Уповноважений. Ми, окрім того, що розробили положення, ми його офіційно зареєстрували, він у нас є, це положення є у нас на сайті.

Окрім цього, після призначення відповідної особи у відповідній країні, ми зразу повідомляємо про це Міністерство закордонних справ України. І я інформую свого колегу або колежанку відповідного омбудсмена або керівника національної інституції захисту прав людини на території відповідної країни. Крім цього, ми підписуємо окремий меморандум про співпрацю між інституцією з моїм колегою або колежанкою, з керівниками НПЛ у відповідних країн, де окремо прописуємо можливість реагування відповідної особи на порушення прав громадян України з боку національних

органів вже відповідної країни, але через інститут реагування і співпраці з національним НППЛ відповідної країни.

Таким чином, на мій погляд, ми юридично врегулювали це питання. Але я виходив з того, що враховуючи, що в нас достатньо обмежений бюджетний ресурс, то якщо ми призначаємо цих людей, але я шукаю людей виключно, які готові працювати виключно на громадських засадах, щоб ми не витрачали державні кошти ні на їхню заробітну плату, ні на їхнє функціонування. Інколи нам вдається знайти партнера, наприклад, в УВКБ ООН. От в Молдові у нас один з найкращих прикладів: Дмитро Лекарцев, він є лідером української діаспори, він є громадянином України. І є окремий проєкт з УВКБ, тобто йому підтримують на рівні Молдови функціонування, його діяльність з боку міжнародних організацій. То ми шукаємо такі нові механізми, але, саме головне, як додатково захистити права наших громадян. І це є вже практична площина. В мене є десятки листів з подяками від громадян України з-за кордону, що виключно через реагування моїх радників і представників з-за кордону відновилися їхні права. В тому числі права були порушені не тільки органами влади України, а і права були порушені національними органами влади відповідної країни.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую, Дмитро Валерійович.

Але на мій погляд, все ж таки ризик певний в цьому напрямку є, беріть це до уваги.

Костянтин Іванович Касай, ваше запитання.

КАСАЙ К.І. Добрий день. ...*(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зупиніться, Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. *(Не чути)* В мене не запитання, я хочу подякувати вам і вашій команді за ту величезну роботу, яку ви робите.

Ви мене перебиваєте. Я можу говорити?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка. Будь ласка, просто вас було погано чути.

Костянтин Іванович, немає зв'язку у вас вочевидь.

КАСАЙ К.І. Запитань у мене немає, але хотів вас, колеги, проінформувати про новий метод роботи пенітенціарної системи ...*(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Важкувато щось іде.

Богдан Васильович Яременко, будь ласка, ваше запитання.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Дякую, пане голово.

Я теж розумію, що в нас є регламентні певні проблеми, не буду забирати час, але я не хотів би, щоб склалося враження, що доповідь Уповноваженого може залишити членів комітету байдужими, я просто хочу висловити вдячність і оцінки деякі.

Звичайно, збільшення кількості скарг і звернень до Уповноваженого є ознакою наявності серйозних проблем у сфері прав людини в нашій країні. Але в той же час це є ознакою і довіри до інституції, до якої звертаються, люди звертаються більше, тому що сподіваються, що Уповноважений може сприяти вирішенню їх проблем. І це є найвищою оцінкою діяльності, мені здається, будь-якої державної інституції взагалі.

У своїй парламентській роботі я, наприклад, беру участь у роботі ТСК з питань злочинів проти журналістів, здійснених Російською Федерацією, і ось на останньому засіданні брав участь і Уповноважений. Його участь просто викликає і вдячність, і захоплення, найвищий рівень деталізації, володіння тематикою, аргументованість. Спасибі велике.

Сам документ, який ми обговорюємо, традиційно вже, я вже не перший рік як член комітету беру участь в обговоренні, він абсолютно професійно підготовлений, він дуже інформативний, в ньому легко знайти інформацію. Я дуже вдячний, що Уповноважений не боїться говорити про проблеми такі, як вони є, найгостріші, які є в нашій країні. У нас дуже багато попереду роботи спільної, оскільки, ще раз, я почав з того доповідь, нашттовхує на роздуми про те, що проблемна сфера у нашій країні. Але, я думаю, що у нашому співробітництві є хороший потенціал. Дякую. Я, звичайно, свої дуже компліментарні слова готовий підтвердити голосуванням.

Дякую.

КАСАЙ К.І. Пане голово, вимкнений мікрофон.

ЛУБІНЕЛЬ Д.В. Ми вас не чуємо, Андрій Вікторович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вибачте.

Хотів би подякувати, Богдане Васильовичу, за вашу доповідь. І також Дмитру Валерійовичу подякувати за роботу, яку ваша інституція провела в 2025 році. Ми як комітет завжди готові підтримати ваші ініціативи, спрямовані на покращення механізмів, захист прав і свобод людини і громадянина.

До речі, кількість скарг до комітету на роботу вашої інституції у 2025 році скоротилася майже в 2 рази у порівнянні з 2024 роком, що також є показником ефективності вашої діяльності. Ваша робота щодо захисту прав громадян, безперечно, заслуговує на підтримку комітету не лише словом, а й конкретними рішеннями.

Тож, колеги, відповідно до статті 18 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" за результатами розгляду щорічної доповіді Уповноваженого Верховна Рада України приймає постанову, проект постанови, який пропонується зареєструвати, та лист

Уповноваженого щодо відсутності перешкод для оприлюднення щорічної доповіді на офіційному сайті Верховної Ради вам було надіслано.

Отже, шановні колеги, якщо ніхто не заперечує, ставлю на голосування наступне рішення комітету.

Перше. Взяти до відома щорічну доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2025 році, зазначивши про відсутність перешкод для її оприлюднення на офіційному вебсайті Верховної Ради України.

Друге. Рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання питання про розгляд щорічної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2025 році.

Третє. Внести на розгляд Верховної Ради України проект Постанови Верховної Ради України про щорічну доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2025 році, та рекомендувати Верховній Раді України за наслідками розгляду прийняти її в цілому.

Четверте. Звернутись до Голови Верховної Ради України з пропозицією щодо розповсюдження презентаційних матеріалів до щорічної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2025 році серед народних депутатів України під час розгляду даного питання на пленарному засіданні Верховної Ради України.

П'яте. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України виступаючим від комітету з цього питання визначити народного депутата України, голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України,

національних меншин, міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Прошу визначатись.

Задорожний – за.

Руслан Олександрович Горбенко.

Пан Джемільєв Мустафа.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемільєв – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Пане голову, я голосую – за, але я ж не зміг виступити.
Мабуть...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А я вам дам слово зараз.

ДЖЕМІЛЄВ М. Я теж хотів би виступити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз проголосуємо – я даю слово вам.

Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яременко Богдан Васильович.

ЯРЕМЕНКО Б.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановні колеги. 7 осіб – за. Рішення прийнято. Прошу всіх долучитися до підписання постанови.

Дмитре Валерійовичу, дякуємо за участь в засіданні.

Костянтин Іванович, будь ласка, вам слово.

КАСАЙ К.І. Я пропускаю вперед Мустафу-ага, хай він виступить, а потім я, з повагою.

ДЖЕМІЛЄВ М. Дякую.

У мене немає запитань до вашого омбудсмена. Але користуючись нагодою, я хотів би висловити свою вдячність Офісу омбудсмена за активну участь його представників в роботі круглого столу в Житомирі стосовно проблем заводу по переробці сміття. Це перший в Україні завод, побудований по європейським стандартам, і підтримка омбудсмена була дуже важлива.

Щиро дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Костянтин Іванович. Дякую, пане Мустафа.

КАСАЙ К.І. Я не впевнений, що було чути мене.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не було чути.

КАСАЙ К.І. Дмитро Валерійович, хочу подякувати вам особисто і вашій команді за ту велику роботу, яку ви робите і, дійсно, як робите. З кожним роком вашу роботу все видніше і видніше. За це вам щира подяка і повага.

Хочу вас, колеги, проінформувати ще, що у нас в Україні з'явився ще один метод катування. Це виглядає трошки, мабуть, цікаво, але я просто зобов'язаний вас повідомити.

В СІЗО, в слідчих ізоляторах, зараз масово взяли і позабирали у тих людей, які перебувають в СІЗО, телевізори під виглядом перевірки на рахунок, чи є Wi-Fi, чи немає в телевізорі. На мою думку, це робиться дуже швидко, навіть телевізор не треба знімати, підійти і перевірити. Але ця команда, в народі її вже обізвали "пікаловщиною", пан Пікалов, мабуть, так надихнувся тією історією, щоб створювати нестерпні умови для людей, які перебувають в СІЗО, що пішов далі. Він навіть дав команду по вертикалі, повністю всім керівникам "мрушок", позабирати всі телевізори. Ні на які там зауваження чи то питання, для чого ви це зробили, вони не реагують. Боюсь, що підуть далі, почнуть відключати воду, не знаю, демонтувати унітази. Я вважаю, що це просто от плювок нашому комітету, правоохоронному комітету, омбудсмену. Цього не можна допускати.

Дмитро Валерійович, звертаюсь до вас з пропозицією організувати робочу групу, яка перевірить всі СІЗО, і опросить всіх засуджених, які користувалися телевізором, тому що люди реально, вони відрізані від світу. Вони не дивляться навіть той самий, не знаю, телемарафон. Вони не можуть подивитися новини. Це просто, я вважаю, що це неприпустимо.

Так як немає зараз у нас міністра юстиції, я підготую запит на Прем'єр-міністра України, і всіх колег прошу долучитися, на рахунок того, щоб була

проведена службова перевірка. І нам це не можна відпускати, тому що, я впевнений, що ці люди підуть далі. Так що дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Дмитро Валерійович, зверніть увагу на доповідь пана Касая, будь ласка.

Шановні колеги, я думаю, що на цей час ми вичерпали порядок денний. Дякую всім за участь у роботі комітету. Дякую омбудсмену за участь у роботі комітету.

Дмитро Валерійович... Ну, скажіть, будь ласка.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Я дуже коротко.

Я хотів, по-перше, подякувати, Андрій Вікторович, вам, шановним народним депутатам за швидкий розгляд щорічної доповіді.

Друге. Костянтин Іванович, вже взяв у роботу, сьогодні робоча група буде створена.

Третє. Андрій Вікторович, я би дуже попросив, за можливості, підніміть, будь ласка, питання щодо включення розгляду питання про заслуховування Уповноваженого і представлення щорічної доповіді на наступному сесійному тижні, а також щодо включення до розгляду законопроекту про Уповноваженого в першому читанні.

Чому, дуже прошу. 24 квітня у Женеві я особисто буду захищати статус нашої інституції. Ми зараз маємо найвищий статус (*Не чути*). У 2019 році нам акредитаційний комітет надав низку зауважень і рекомендацій. Всі ці зауваження врегульовані в законопроекті про Уповноваженого. Мені дуже треба їхати на захист, принаймні показувати, що зауваження, рекомендації враховані, там у першому читанні прийнятий цей законопроект, або принаймні прийнята там щорічна доповідь. Ну, якимось чином підсилити нашу позицію. Бо захист не буде простий, враховуючи вже політичне забарвлення після того, як ми виключили росіян з цієї всесвітньої організації,

натомість вони намагаються створити нам проблеми з акредитацією.
Наскільки це можливо. Дуже би вас просив.

Дуже вам дякую, Андрій Вікторович, шановні народні депутати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитро Валерійович. Я все зроблю, що від мене залежить.

Шановні народні депутати, порядок денний вичерпано. Засідання оголошую закритим.

Дякую всім за участь, Дмитро Валерійович, знову ж таки вам. Шановні друзі, радий був вас бачити. На все добре.

ЯРЕМЕНКО Б.В. Дякуємо за якісну організацію роботи. Спасибі, пане Голово.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.